

Η ανακλαστική διαλεκτική του λόγου και της βίας
στον Θουκυδίδη.

Όψεις της συστηματικής της*

Δημήτρης Ν. Λαμπρέλλης,
Καθηγητής Παντείου Πανστημίου Αθηνών

1. Η σημασιολογική ανάκτηση της σχέσης του θεωρείν με
την όραση

Η ανακλαστική διαλεκτική είναι η φαινομενολογία της συν-παρουσίας του λόγου και της βίας και της μεταξύ τους σχέσης, ως εικαστική όμως φαινομενολογία, ως μία εικαστική παρέμβαση της σκέψης μέσα στο συγκεκριμένο, με τη συνακόλουθη διατύπωση ενός πειραματικού λόγου. Από την έποψη αυτή, η ανακλαστική διαλεκτική είναι ιδιότυπη ή μάλλον ιδιό-τοπη ως διαλεκτική, εφόσον είναι μία νέα διαλεκτική, ένας νέος τόπος της διαλεκτικής και τελικά είναι άτοπη, εφόσον δεν είναι ούτε ένας ακόμη τόπος του συγκεκριμένου ούτε ένας ακόμη τόπος του καθολικού όπως οι άλλες διαλεκτικές.

Ωστε το ότι η ανακλαστική διαλεκτική ως εικαστική απευθύνεται στο βλέμμα, είναι αυτό ακριβώς το οποίο της επιτρέπει να μην είναι ούτε εκδοχή του συγκεκριμένου ούτε έκφανση του καθολικού. Εξηγούμαστε: είναι η ανακλαστική διαλεκτική μία γνώση του συγκεκριμένου η οποία δεν είναι κάτι το καθολικό, καθολική: είναι μία γνώση η οποία επιστρέφει σημασιολογικά, επαναδραστηριοποιεί σημασιολογικά τη γνώση, καθώς — όσον αφορά αυτήν — πρόκειται και πάλι για την α-λήθεια περί της γνώσης ως αυτού το οποίο προ-

* Το κείμενο αυτό αποτελεί, με τροποποιήσεις, μέρος του βιβλίου του ίδιου, *Η ανακλαστική διαλεκτική του λόγου και της βίας στον Θουκυδίδη* (Αθήνα, εκδ. Ινστιτούτου του Βιβλίου – Α. Καρδαμίτσα, 2011).

ταρχικά είναι ειδέναι, άρα: ως αυτού το οποίο πρωταρχικά είναι συνυφασμένο με το οράν, με την όραση και το βλέμμα. Πρόκειται, διερευνώντας τη σημασιολογική αυτή αναγωγή, για την πρωταρχική δυνατότητα — αποκλειστικά — του βλέμματος να θεωρεί (με την αρχική σημασία της λέξης που τη συνδέει με την όραση), δυνατότητα της οποίας την αλήθεια λησμόνησε η καθολικότητα ως θεωρία (δηλαδή: ως επιβολή ενός αφηρημένου/καθολικού σχήματος επί του συγκεκριμένου) · ή αλλιώς, και χωρίς τη χρήση του αμφίσημου θεωρείν και της χρήσιμης γενεαλογικά αμφισημίας του: πρόκειται για την ιδιαίτερη δυνατότητα του βλέμματος να εκδηλώνεται ως εποπτεία (ας προσέξουμε: όχι εποπτεία - έλεγχος ή επιτήρηση, ούτε όμως Μυστηριο-ποιημένη εποπτεία)· πρόκειται δηλαδή για μία διαδικασία η οποία δεν εγκλωβίζει το υποκείμενο και το λόγο ούτε στον ορίζοντα των ορίων του εκάστοτε συγκεκριμένου ούτε τα οδηγεί στην αυθαιρεσία του ορίζοντα ενός θεωρείν το οποίο λησμόνησε τη ριζική του επαφή με το συγκεκριμένο, με το «πρὸ ὀμμάτων» συγκεκριμένο και πλέον λειτουργεί ως θεωρείν επί του συγκεκριμένου. Με την τελευταία αυτή φράση δηλώνεται η μετα-κίνηση του θεωρείν από τη βλεμματική του σχέση με το συγκεκριμένο, ως θεωρείν το συγκεκριμένο, στην ορθολογική (ανα)συγκρότηση, (ανα)κατασκευή του συγκεκριμένου ως θεωρία επί του συγκεκριμένου, δηλαδή: ως επί-ταξη του συγκεκριμένου στο αφηρημένο/καθολικό.

Επομένως, το «θεωρείν το συγκεκριμένο», είναι η φράση η οποία αφενός συνδέει και αφετέρου διαχωρίζει ριζικά την ανακλαστική διαλεκτική από οποιαδήποτε έκφανση του καθολικού, ακόμη και στη διαλεκτική μορφή της (:πλατωνική, εγγελιανή, μαρξιστική), διότι, επαναλαμβάνουμε, το θεωρείν το συγκεκριμένο σημαίνει κάτι το άτοπο: Δεν σημαίνει ούτε ότι το υποκείμενο θεωρεί, ορά, εντός των ορίων του εκάστοτε συγκεκριμένου, ευρισκόμενο στο εσωτερικό του, ούτε ότι το υποκείμενο θεωρεί επί του συγκεκριμένου· αυτό το τελευταίο σημαίνει ότι το υποκείμενο έχει ήδη παύσει να θεωρεί το εκάστοτε μοναδικό συγκεκριμένο, και θεωρεί αφαιρετικά το συγκεκρι-

κριμένο· δηλαδή: είτε επιβάλλει την αφηρημένη του εκδοχή για το συγκεκριμένο στο συγκεκριμένο, ως έννοιά του, είτε επιβάλλει ένα αφηρημένο σχήμα στο συγκεκριμένο, ως θεωρία για αυτό.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, τότε η ανακλαστική διαλεκτική, αυτή η δύναμη εκκάλυψης του συγκεκριμένου ως ανάκλασης των κρυσταλλώσεων του συνεχούς του γίνεσθαι στο βλέμμα, είναι η δύναμη αποκατάστασης του ριζικού χαρακτήρα του βλέμματος ως θεωρείν και συγχρόνως είναι η σημασιολόγηση του θεωρείν ως οράν. Στην περίπτωση αυτή, επαναλαμβάνουμε, το θεωρείν αναδύεται ως αυτό το τρίτον τι, το άτοπο, το πέρα από το καθολικό/αφηρημένο αλλά και πέρα από το συγκεκριμένο ως εγκλεισμός σε αυτό· στην περίπτωση αυτή, επιμένουμε, το θεωρείν αναδύεται ως αυτό το οποίο διεμβολίζει τη διάκριση - αντίθεση - πόλωση, το διπολικό - αντιθετικό σχήμα διάκρισης της πραγματικότητας σε συγκεκριμένο εδώ και τώρα και σε εκείνο το αφηρημένο/καθολικό (χωρίς βέβαια χρονικό και χωρικό προσδιορισμό)· έτσι λοιπόν, το θεωρείν αποκαθίσταται στην αλήθεια του, χάρη στην ανακλαστική διαλεκτική. Και αντιστρόφως: Το αποκατεστημένο στην αλήθεια του θεωρείν καθίσταται ο μοναδικός τρόπος προσέγγισης του συγκεκριμένου που δεν επιβάλλεται σε αυτό ως θεωρείν - θεωρία και ο οποίος ωστόσο δύναται, μη εγκλωβιζόμενος στο εσωτερικό του, να αναφέρεται στο ίδιο αυτό, σε αυτό το ίδιο: να αναφέρεται, χρησιμοποιώντας, μέσα από ένα λόγο πειραματικό, τον όρο «ανακλαστική διαλεκτική», έναν όρο άτοπο, ο οποίος αποτελεί ένα μεταξύ του αφηρημένου και του συγκεκριμένου, και μάλιστα αποτελεί ένα μεταξύ που αφορά αφενός έναν εμβληματικό όρο του αφηρημένου όπως είναι ο όρος «διαλεκτική» για το στοχασμό, και αφετέρου έναν όρο εξίσου εμβληματικά συνδεδεμένο με το συγκεκριμένο όπως είναι ο όρος «ανακλαστική» για την όραση και το βλέμμα (μέσα από την εγγενή - ετυμολογική/λεκτική σύνδεσή του με τον ομόθεμό του όρο «ανάκλαση»).

Παράλληλα, και τελικά, ας το υπογραμμίσουμε: Μέσα από όλα αυτά προκύπτει κάτι εξαιρετικά σημαντικό: επαναξιολογείται και επανασηματολογείται ταυτόχρονα η όραση και το βλέμμα· αποδίδεται εκ νέου βαθιά εμπιστοσύνη και προσδίδεται πρωταρχική αξία σε αυτά· σήμα αυτής της νέας και βαθιάς εμπιστοσύνης, αυτής της αξιολογικής προτεραιότητας η οποία αφορά την όραση και το βλέμμα, είναι η δοκιμή απόδοσης σε αυτά εκείνων των τρόπων λειτουργίας τους, που παραδειγματικά εγκιβωτίζει η ανακλαστική διαλεκτική: κρυστάλλωση, ανάκλαση, μετείκασμα, απείκασμα και προείκασμα ώστε τόσο η όραση όσο και το βλέμμα να συναντήσουν το συγκεκριμένο και να εκδηλωθούν τελικά ως εποπτεία του.

2. Η επαναξιολόγηση της όρασης και της φαντασίας σε σχέση με τη νόηση: η οπτική νόηση

Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας επαναξιολόγησης της όρασης και του βλέμματος, θα πρέπει να εννοηθεί ότι ανήκει κατ' αρχήν η οπτική νόηση, όρος στον οποίο αναφερθήκαμε, σποράδην, προηγουμένως· σε σχέση με αυτήν λοιπόν την οπτική νόηση θα γίνει μία απόπειρα πραγμάτευσής της αμέσως στη συνέχεια.

Η ανακλαστική διαλεκτική, θυμίζουμε, λειτουργεί με βάση μία διευρυμένη νόηση. Το ότι επιχειρούμε να την ονομάσουμε οπτική νόηση οφείλεται στο λόγο ότι θέλουμε να δηλώσουμε, μέσα από αυτήν τη ρηξικέλευθη αναφορά - σύνθεση, την υπέρβαση του δυϊσμού, την άρνηση της υποτίμησης των αισθήσεων και δη του κατασκευοφαντημένου βλέμματος, αυτής της πιο επικίνδυνης για τον ορθολογισμό αίσθησης, πηγής γνώσης αλλά και απόλαυσης. Επομένως, αν η όραση, το βλέμμα, είναι η κατ' εξοχήν αίσθηση - αντικείμενο κριτικής του ορθολογισμού, η εμμονή μας σε αυτήν έχει ένα χαρακτηριστικό πολεμικής, η οποία λαμβάνει τη μορφή της αναφοράς - δήλωσης της υπέρβασης, και της επίτευξης της αντιστροφής όσον αφορά την αξιολόγηση των αισθήσεων.

Πράγματι, η ανακλαστική διαλεκτική καθώς επιλέγει την όραση, το βλέμμα, για να συγκροτηθεί, φαίνεται να επιβεβαιώνει τους φόβους του ορθολογισμού όσον αφορά την επικινδυνότητα του βλέμματος για το πρόγραμμα και τους στόχους του. Η διαλεκτική αυτή καταφάσκει και εμπιστεύεται, επομένως: ριζικά επαναξιολογεί, το βλέμμα και το καλεί να συν-εργαστεί με τη νόηση ως ορθολογισμό, αλλά και αντιστρόφως: καλεί τη νόηση να συν-εργαστεί μαζί του, για να αναφανεί η διευρυμένη νόηση, ή — για να αποθεθεί φόρος τιμής στο βλέμμα και συγχρόνως να προβληθεί μία τολμηρή κυριολεξία — η οπτική νόηση.

Το βλέμμα, η αίσθηση αυτή, αυτή η αίσθηση, επιτρέπει επίσης αφενός τον επαναπροσδιορισμό της σχέσης της νόησης/ορθολογισμού με τη φαντασία και αφετέρου (και παραχρήμα) την επαναξιολόγηση της φαντασίας. Τούτο συμβαίνει γιατί ήδη από την εποχή του μεγάλου θεμελιωτή του ορθολογισμού, του Πλάτωνα, το βλέμμα, η όραση, δεν είναι μόνον αναφορά σε μία αίσθηση, αλλά και μία αναφορά στη φαντασία: το να βλέπει λοιπόν κάποιος, ή να ορά, εικόνες των αντικειμένων δεν σημαίνει ότι βλέπει μόνον πραγματικές εικόνες, αλλά και ότι βλέπει, ορά - φαντάζεται μη πραγματικές — ή έστω, και ενίοτε, μη ακόμη πραγματικές — εικόνες, καθώς επίσης σημαίνει και το να βλέπει, να ορά - φαντάζεται και εικόνες σε σχέση με τις πραγματικές εικόνες, εικόνες οι οποίες να είναι μη-ακόμη πραγματικές. Και αυτό, εκτός όλων των άλλων, συμβαίνει στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής, διαλεκτικής της οποίας ο προσδιορίζων αυτήν όρος, ο όρος που κρίσιμα και αποφασιστικά τη διακρίνει από κάθε άλλη διαλεκτική, είναι ένας όρος οντολογικά ριζωματικός και προσληπτικά καταληπτικός στο πλαίσιο του οπτικού σύμπαντος: ο όρος ανάκλαση.

3. Μορφές της όρασης: όραση, οπτική νόηση και συναισθηματική όραση. Οι σχέσεις εξουσίας της νόησης με αυτές τις μορφές της όρασης και με τη φαντασία

Η πραγμάτευση όμως η σχετική με την οπτική νόηση δεν μπορεί να εκδηλωθεί ως ολοκληρωμένη αν δεν εξεταστεί η δυναμική της σχέσης της οπτικής νόησης με τις άλλες μορφές της όρασης, γεγονός το οποίο θα επιτρέψει όχι μόνον την ολοκλήρωση του λόγου για αυτήν αλλά και την παρουσίαση των άλλων μορφών της όρασης. Τέλος, αλλά όχι τελευταίο από άποψη σημασίας: η ολοκλήρωση της πραγμάτευσης για την οπτική νόηση, η παρουσίαση των άλλων μορφών της όρασης και η παρουσίαση της δυναμικής της σχέσης της με τις άλλες μορφές της όρασης, θα καταστήσουν δυνατή την περάτωση της συζήτησης η οποία ξεκίνησε μόλις προηγουμένως και αφορά τη σχέση της όρασης — πιο διακριβωμένα: των μορφών της όρασης—, και της νόησης, με τη φαντασία.

Πέρα από τη νόηση ως οράν - φαντάζεσθαι, ως φαντάζεσθαι - οράν, το συγκεκριμένο ως εκδοχή του αφηρημένου, ως αναγόμενο στο αφηρημένο, πέρα από αυτήν, εκκαλύπτεται η παρουσία της όρασης στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής· αυτή η τελευταία, επαναλαμβάνουμε, ως εκ του προνομιάκά προσδιορίζοντος αυτήν όρου: ανάκλαση, θεμελιωδώς αναφέρεται στην όραση, εφόσον, εξίσου θεμελιωδώς, την προϋποθέτει για να εκκαλυφθεί η ίδια ως τέτοια, ως διαλεκτική ανακλαστική, ως ανακλαστική διαλεκτική: Έτσι λοιπόν, στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής, έχουμε — όπως και εκτός της διαλεκτικής αυτής — την αίσθηση - όραση του συγκεκριμένου ως συγκεκριμένου, με δραματική όμως ανάδειξη/αναβάθμιση της αξίας της, καθώς αυτή δεν υποτάσσεται/σχεδόν εξαλείφεται προς χάριν της όρασης - φαντάζεσθαι - νόησης του συγκεκριμένου ως εκδοχής του αφηρημένου. Έχουμε επίσης την ανεμπόδιστη λειτουργία της συναισθηματικής όρασης, αυτής της τόσο σημαντικής αλλά — ίσως για τούτο ακριβώς — και τόσο ιδιαίτερα απαξιωμένης (συνεπώς: αιτιολογημένα καταπεσμένης/απωθημένης) μορφής της όρασης εκ μέρους του θεωρείν ως αφηρημένης/ορθολογικής σκέψης. Έχουμε, τέλος, την οπτική νόηση, δηλαδή αυτό τούτο το οράν-φαντάζεσθαι-νοείν το συγκεκριμένο ως

κρυστάλλωση - ανάκλαση, στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής.

Ας προσέξουμε τόσο τη σταθερή παρουσία του διαμεσολαβητή, δηλαδή της φαντασίας, όσο και την αντιστροφή της κατεύθυνσης της δράσης του, σε σχέση με την τελευταία και πολύ σημαντική περίπτωση μορφής της όρασης, την καινοφανή αυτή — τουλάχιστον ως προς την αναγνωρισιμότητά της — περίπτωση όρασης, την οπτική νόηση: η όραση του συγκεκριμένου ως συγκεκριμένου, ήταν παρούσα και στο πλαίσιο της νοείν - αφηρημένης σκέψης, αλλά ήταν υποταγμένη — επαναλαμβάνουμε — σε αυτό το νοείν ως αφηρημένη σκέψη· η συναισθηματική όραση ήταν και αυτή παρούσα, αλλά ήταν — και πάλι θα το επαναλάβουμε — καταπιεσμένη/απωθημένη από το ίδιο αυτό πλαίσιο. Η άρση και μόνον η άρση αυτής της καταπίεσης/απόθησης της συναισθηματικής όρασης, επιτρέπει το συνδυασμό της με το οράν - αίσθηση του οράν το συγκεκριμένο και οδηγεί στην εκκάλυψη της οπτικής νόησης, μέσα από την ακόλουθη διαδικασία: Αυτό το διττώς οράν το συγκεκριμένο, κινητοποιεί τη φαντασία και οδηγεί στο οράν - φαντάζεσθαι· αυτό το οράν - φαντάζεσθαι προσκαλεί στη συνέχεια τη νόηση, ώστε τελικά μέσα από τη συν-εργασία τους, την οποία σημασιοδοτεί ο όρος «οπτική νόηση», να συλληφθεί το συγκεκριμένο ως κρυστάλλωση - ανάκλαση στο πλαίσιο ενός ατόπου σχήματος το οποίο η νόηση αυτή, η οπτική νόηση καλείται «ανακλαστική διαλεκτική»· το σχήμα αυτό — θυμίζουμε — είναι ένα σχήμα άτοπο, διότι δεν είναι ούτε ένα ακόμη αφηρημένο σχήμα του καθολικού, ούτε όμως και ένα ακόμη σχήμα του συγκεκριμένου, ως περίπτωση της πολλαπλής διασποράς του.

Επαναλαμβάνουμε, κατά τρόπο ενιαίο αυτήν τη φορά, την αναφορά: Αντιθέτως, και αντιστρόφως, στο πλαίσιο του νοείν - αφηρημένη σκέψη, η νόηση/θεωρείν ορά - φαντάζεται το συγκεκριμένο ως εκδοχή του αφηρημένου, και διευκολύνεται στο έργο της αυτό, καθώς ήδη έχει υποτάξει την όραση - αίσθηση, του συγκεκριμένου

ως συγκεκριμένου στον εαυτό της και έχει επίσης καταπίσει/απωθήσει τη συναισθηματική όραση· έτσι, τελικά, στην περίπτωση αυτή, ορά το συγκεκριμένο στο πλαίσιο ενός νοητικού/αφηρημένου σχήματος του καθολικού, ενός δηλαδή θεωρείν, εκλαμβάνοντας - ανάγοντας το συγκεκριμένο ως επανάληψη - εκδοχή αυτού του θεωρητικού/καθολικού σχήματος.

Χρησιμοποιήσαμε μόλις προηγουμένως τον όρο θεωρείν και θεωρία, και είναι η κατάλληλη ίσως στιγμή για να προβούμε σε σχολιασμό της εκ μέρους μας χρήσης του σε εκείνο το πλαίσιο αναφοράς όπου αυτός θεωρείται ως συνώνυμος της παραγωγής καθολικών / αφηρημένων / αναπαραστατικών σχημάτων της νόησης.

Μετά την εμπειριστατωμένη γενεαλογική ανάκτηση της σχέσης του θεωρείν με την όραση, η οποία προηγήθηκε στο οικείο, εναρκτήριο, Κεφάλαιο της συστηματικής της ανακλαστικής διαλεκτικής των κρυσταλλώσεων του λόγου και της βίας, η εκ μέρους μας χρήση του ως εμβληματικού συνωνύμου της αφηρημένης/αναπαραστατικής σκέψης, στοχεύει στο να αποτελέσει αυτό, το θεωρείν, η θεωρία, ένα γλωσσικό - λεκτικό - εννοιολογικό απόθεμα, ένα (δυνητικό) λεκτικό ενθύμιο της πρωταρχικής αναφοράς και θεμελιώδους σχέσης του όρου σε εκείνο το οράν - θεωρείν το συγκεκριμένο ως συγκεκριμένο, το οποίο το μεταγενέστερο θεωρείν, η μεταγενέστερη σημασιοδότηση του θεωρείν, της θεωρίας, υπέταξε, καταπίεσε, απώθησε. Άρα, από την έποψη αυτή, θα μπορούσε να εκληφθεί η εκ μέρους μας χρήση των όρων «θεωρείν» και «θεωρία» στο εξής, ως ένας δυνητικός — σε λεκτικό επίπεδο — παράγοντας αποσταθεροποίησης της παγιωμένης σχέσης του υποκειμένου με το οράν ως αφηρημένο θεωρείν. Όμως, πέρα από αυτήν την λεκτική-νοηματική-νοητική αποσταθεροποίηση της παγιωμένης σχέσης του υποκειμένου με το οράν ως αφηρημένο θεωρείν, υπάρχει και η έμπρακτη επανασηματοδότηση - επανερμηνεία του: Όταν ακραίες καταστάσεις ή συμβάντα, όπως ο θάνατος ως γεγονός ή και ως επαπειλούμενος, αυτή η απουσία της ζωής του σώματος, ή αντίθετα

συμβάντα όπως η άμεση, ριζωματική και καταληπτική ένταση της γοητείας της παρουσίας της ζωής του σώματος, ή της σωματικότητας του γίνεσθαι του κόσμου, κινητοποιήσουν το υποκείμενο, και πρωταρχικά τη συναισθηματική του όραση, τότε την ελευθερώνουν από το καθεστώς καταπίεσης/απώθησης στο οποίο την είχε οδηγήσει το νοείν - φαντάζεσθαι - οράν το συγκεκριμένο ως αφηρημένο· τότε το υποκείμενο έμπρακτα απο-στρέφεται το οράν ως αφηρημένο θεωρείν και μεταστρέφεται στο να δημιουργήσει μία νέα σχέση με το οράν, με το οράν ως οράν - θεωρείν το συγκεκριμένο στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής, όπου καθίσταται επιτευκτή η βλεμματική, ως ανακλαστική, πρόσληψη του συγκεκριμένου/κρουστάλλωσης της ροής του γίνεσθαι.

Στην περίπτωση λοιπόν αυτή, ο όρος «θεωρείν», «θεωρία», έμπρακτα επανασημασιοδοτείται-επανερμηνεύεται, καθώς το νόημα/η ερμηνεία του απελευθερώνεται από την υποταγή του στο νοείν ως αφηρημένη σκέψη και του απο-δίδεται η πριν την υποταγή αυτή σημασία του και η, συνοδεύουσα τη σημασία αυτή, εκ νέου απόδοση της αξίας του περιεχομένου του η οποία είχε απαξιολογηθεί από το νοείν ως αφηρημένη σκέψη· δηλαδή, στην περίπτωση αυτή, αποδίδεται στο «θεωρείν» η σημασία της συνωνυμίας του με το οράν το συγκεκριμένο ως συγκεκριμένο, κάτι το οποίο όμως έχει προϋποθέσει την επαναξιολόγηση της όρασης, του βλέμματος, του οράν το συγκεκριμένο ως συγκεκριμένο. Μία τέτοια όμως απόδοση, θα μπορούσε τελικά να εκληφθεί, βάσει των ήδη λεχθέντων, ως μία ανάμνηση ή ανά-κληση αυτού του πρωταρχικού νοήματος, αυτής της πρωταρχικής αξίας, αυτού του πρωταρχικού βιώματος, το οποίο είχε καταπιεστεί / υποταγεί / απωθηθεί και που τώρα του έχει επιτραπεί να είναι και πάλι παρόν στις τρεις του — ορισμένως, αλληλένδετες μεταξύ τους — διαστάσεις: τη νοηματική, την αξιολογική και τη βιωματική.

Αφού στρέψαμε τη μία κατεύθυνση της προσοχής μας στην εξέταση της αντιστροφής, ή αναστροφής, του προσανατολισμού του

διαμεσολαβητή, δηλαδή της φαντασίας, όσον αφορά στη σχέση της νόησης και της όρασης προς το συγκεκριμένο, και σχολιάσαμε, συναφώς, την παρουσία των όρων «θεωρεῖν», «θεωρία», στο πλαίσιο της προαναφερθείσας συζήτησης, οφείλουμε, καταληκτικά να κατευθύνουμε την προσοχή μας και στο προαναγγελλθέν, άλλο αντικείμενό της, το οποίο είναι η σταθερότητα της παρουσίας του διαμεσολαβητή αυτού, δηλαδή της φαντασίας, τόσο στο πλαίσιο του νοεῖν - φαντάζεσθαι - οράν το συγκεκριμένο ως αναγόμενο στο καθολικό, όσο και στο πλαίσιο της οπτικής νόησης, η οποία ορά - νοεῖ - φαντάζεται το συγκεκριμένο ως ανάκλαση - κρυστάλλωση, στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής.

Η μεγάλη σημασία της φαντασίας στο πρώτο πλαίσιο, στο πλαίσιο της νόησης/ορθολογικής θεώρησης - ανασυγκρότησης του γίνεσθαι του κόσμου, εξελήφθη ως δεδομένη ως το σημείο αυτό της ανέλιξης του κειμένου μας — και άλλωστε την έχει αναγνωρίσει πρώτος ο ίδιος ο Kant στην *Κριτική του Καθαρού Λόγου*. Όσο όμως για τη σταθερή — αν και αναπροσανατολισμένη — παρουσία της φαντασίας στο πλαίσιο της οπτικής νόησης και του σχήματός της, της ανακλαστικής διαλεκτικής, αυτήν επίσης τόσο την επισημάναμε, όσο και την τονίσαμε. Ωστόσο, επιπροσθέτως, είναι δυνατόν να λεχθεί ότι η παρουσία της — αναπροσανατολισμένης ως προς τους σκοπούς που υπηρετεί — φαντασίας στο πλαίσιο της ανακλαστικής διαλεκτικής, είναι αυταπόδεικτα δεδομένη και κρίσιμης σημασίας· αυτό συμβαίνει γιατί, κατ' αρχήν, η ίδια η θέαση του γίνεσθαι στο πλαίσιο του σχήματος της ανακλαστικής διαλεκτικής, και πιο διακριβωμένα, η ίδια η άτοπος μετα-φορά στο πεδίο μιας εμβληματικής εκδοχής του πλέον αφηρημένου, της διαλεκτικής, αυτού του πλέον άμεσου, καταληπτικού και ριζωματικού βιώματος του πεδίου του συγκεκριμένου, το οποίο είναι η ανάκλαση και η όρασή της — και παρεπόμενα, η ανακλαστική πρόσληψη του συγκεκριμένου ως κρυστάλλωσης —, είναι ένα κατ' εξοχήν αποτέλεσμα της αναπροσανατολισμένης φαντασίας και συνιστά την καταστατική της νέα εικόνα

που θα έχει το υποκείμενο για τον κόσμο και για τη νέα σχέση του με το γίγνεσθαι του κόσμου αυτού.

4. Το πολύμορφο της όρασης, το υποκείμενο και η απελευθέρωσή του από την αναπαράσταση

Η προηγηθείσα συζήτηση επέτρεψε, εκτός των άλλων, την άμεση σύνδεση της όρασης με το νοείν, το φαντάζεσθαι, το αισθάνεσθαι και το συναισθάνεσθαι. Στα όσα έπονται αμέσως στη συνέχεια, θα γίνει λόγος κατ' αρχήν για αυτήν την σχέση του υποκειμένου με το πολύμορφο οράν και ακολούθως θα διερευνηθούν οι συνέπειες της εκ μέρους του υποκειμένου αναδιευθέτησης των σχέσεων εξουσίας εντός αυτού τούτου του πολύμορφου οράν για το ίδιο το υποκείμενο· άξονες αναφοράς της διερεύνησης αυτής θα είναι αφενός η συνοδεύουσα το νοείν αναπαράσταση και αφετέρου η συνοδεύουσα την οπτική νόηση ανάκλαση της κρυστάλλωσης· πιο διακριβωμένα και προκειμένου να συνθέσουμε το λόγο περί της εκ μέρους του υποκειμένου αναδιευθέτησης των σχέσεων εξουσίας εντός του πολύμορφου οράν με τους προαναφερθέντες δύο άξονες αναφοράς, την αναπαράσταση και την ανάκλαση, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το αντικείμενο της διερεύνησης αυτής θα είναι: οι συνέπειες της απελευθέρωσης του υποκειμένου από την αναπαράσταση, καθώς επίσης οι συνέπειες της εκ μέρους του πρόσληψης της ανάκλασης των κρυσταλλώσεων — και βέβαια οι συνέπειες της υποταγής του ιδίου στην αναπαράσταση και της απώθησης, εντός του, της πρόσληψης της ανάκλασης των κρυσταλλώσεων της ροής του ανθρώπινου γίγνεσθαι.

Και μετά τις προγραμματικές διευκρινήσεις, στο προκείμενο: Τελικά το οράν είναι πρωταρχικής σημασίας για το υποκείμενο, εφόσον συνδέεται άμεσα μαζί του· και κάτι περισσότερο: εφόσον το νοείν, το φαντάζεσθαι, το αισθάνεσθαι και το συναισθάνεσθαι, όπως διακριβώσαμε, εκ-δηλώνονται ως οράν, ως τρόποι του οράν. Αν όμως έτσι έχουν τα πράγματα, τότε θα μπορούσαμε καταληκτικά

να ισχυριστούμε, σε πρώτο επίπεδο, ότι το νοείν, το φαντάζεσθαι, το αισθάνεσθαι, το συναισθάνεσθαι δεν είναι παρά τρόποι, οι τρόποι, του οράν, και ότι, σε ένα δεύτερο επίπεδο, αυτό το πολύτροπο οράν δεν είναι παρά ο θεμελιώδης τρόπος του υποκειμένου, ο θεμελιώδης τρόπος του γίνεσθαι, ή — ορισμένως — το είναι του γίνεσθαι, του υποκειμένου, του υποκειμένου - γίνεσθαι, το οποίο με τη σειρά του — και αντιστρόφως — περιλαμβάνει τους δικούς του, προμνημονευθέντες, τρόπους του οράν - γίνεσθαι, του γίνεσθαι του οράν. Μέσα από όλα αυτά, προκύπτει το προφανές: Ότι δηλαδή στην παρούσα περίπτωση επιχειρείται μία διεύρυνση του οράν - βλέμματος, διττή: σημασιολογική αλλά συγχρόνως — και κυρίως — οντολογική.

Χρειάζεται, στο σημείο αυτό, να ενταθεί και πάλι η προσοχή μας: Κατ' αρχήν θα πρέπει να λεχθεί ότι αυτήν την τόσο κρίσιμη και σημαντική, διττή, διεύρυνση του βλέμματος - οράν, τη σημασιολογική και οντολογική, προϋποθέτει και παραχρήμα αναδεικνύει η ανακλαστική διαλεκτική. Στη δε συνέχεια θα πρέπει να λεχθεί ότι αυτήν τη διττή διεύρυνση όχι μόνον την προϋποθέτει και την αναδεικνύει η ανακλαστική διαλεκτική, αλλά ότι αυτή η ίδια, για να εκκαλυφθεί, έχει ήδη επιτύχει — και το υποκείμενο μέσω αυτής (η εκκάλυψή της άλλωστε είναι η απόδειξη αυτής της επιτυχίας) —, και κάτι άλλο, ιδιαίτερα σημαντικό: Καίριες μεταβολές στις σχέσεις εξουσίας μεταξύ των μορφών του οράν/βλέμματος, μεταβολές επερχόμενες — και πάντως επελθούσες — κατά την ανέλιξη του οράν - γίνεσθαι, του γίνεσθαι του οράν: Οπωσδήποτε όσον αφορά αυτές τις σχέσεις εξουσίας, θα πρέπει κειμενικά να αποτυπωθούν οι ακόλουθες παρατηρήσεις οι οποίες και συνοψίζουν όλα όσα προέκυψαν από την πραγμάτευση των μορφών του βλέμματος: αυτές οι σχέσεις εξουσίας μεταξύ των μορφών του οράν, εννοούνται: ως διεκδίκηση - ισχυρισμός περί οντολογικής προτεραιότητας, ως διαβεβαίωση αξιολογικής προτεραιότητας, ως υποτάσσειν με τον τρόπο του ερμηνεύειν / σημασιοδοτείν, ως καταπιέζειν/απωθείν· υπενθυμίζουμε επίσης ότι οι προαναφερθείσες σχέσεις αφορούν κατ' αρ-

χὴν το πεδίο της πολυμορφίας του οράν, και τελικά — ὅπως εἶναι φανερό — τη σχέση μεταξύ του οράν / βλέμματος και του κόσμου, ἄρα - με βάση τα ἤδη κατατεθέντα δεδομένα — τη σχέση μεταξύ του υποκειμένου και του κόσμου.

Για να επανέλθουμε: Μετά τις καίριες μεταβολές της σχέσης εξουσίας μεταξύ των μορφών της ὄρασης, οι οποίες ἔχουν ἐπέλθει με τη συμβολή του υποκειμένου, το ἀποτέλεσμα εἶναι το υποκείμενο να ἔχει ἀπελευθερωθεῖ ἀπὸ τον θάνατο της γοητείας του σώματος και του κόσμου, θάνατο της γοητείας ἐννοούμενο ως καταπίεση / ἀπώθηση, ἢ και ἀπαξιολόγηση, της κρυστάλλωσης του σώματος και του κόσμου και ως υπεραξιολόγηση της ἀναπαράστασης και θεοποίησης της ἀναπαραστατικῆς πρόσληψης του σώματος και του κόσμου· το υποκείμενο, στην κρίσιμη περίπτωση αὐτή, ἀφήνεται ξανά, στη ζώσα, δηλαδή στην ἐλεύθερη/μη ἀπωθημένη - καταπιεσμένη, στην ἀξιολογημένη — ἐπομένως — θετικά παρουσία της γοητείας του σώματος και του κόσμου, ἐννοούμενης ως ἀφησης, ως ἀνοίγμα-τος, στην ἀνακλαστική, ριζωματική, πρόσληψη των κρυσταλλώσεων της ροῆς του γίνεσθαι του σώματος και του κόσμου. Εἶναι πέρα για πέρα ἐναργές ὅτι στην περίπτωση αὐτή η ἀνά-κλαση της κρυστάλλωσης δεν εἶναι παρά η ἀνά-κληση της σωματικότητας, της υλικότητας, της βαρύτητας και του βάθους του κόσμου· η ἀνάκληση λοιπὸν αὐτή, που ἔχει ως σῆμα της την ἀνάκλαση της κρυστάλλωσης, και η οποία εἶναι ταυτόσημη με την ἀπελευθέρωση του υποκειμένου ἀπὸ την σε αὐτό ἐπιβληθεῖσα ἐπιφανειακότητα και ἐλαφρότητα της — συνεπῶς — καταπιεστικῆς ἀναπαράστασης, εἶναι σύγχρονη με την ἀρχή της ἐπιστροφῆς της γοητείας του κόσμου. Το ἴσως ἤδη υποφώσκον, και πάντως το βέβαιο ἐπόμενο ἐρώτημα εἶναι το ἀκόλουθο: Ποια εἶναι ἄραγε η ποιότητα της παρουσίας αὐτῆς της γοητείας; Η ἀπάντηση θα μπορούσε να εἶναι πως η γοητεία αὐτή εἶναι τόσο πολὺ ἀξιολογημένη θετικά, τόσο πολὺ ἀπρόσκοπτα, ἀπεριόριστα ἐλεύθερη, ἄρα: τόσο ἐντονα ζώσα ἐντὸς του υποκειμένου, ὥστε να ἔχει ἀποδεχθεῖ το υποκείμενο την παρουσία της, την πα-

ρουσία της γοητείας αυτής, στην πλήρη (έστω και δυνητικά οδυνηρή) α-λήθειά της, η οποία — ακραία και παραδειγματικά ομιλώντας, και ωστόσο στο πλαίσιο μιας δυνατής ή μιας υφισταμένης πραγματικότητας — περιλαμβάνει τη διακινδύνευση του θανάτου· αυτός, ο θάνατος, συχνά συνοδεύει τη σωματικότητα και την υλικότητα του κόσμου, και καταυγάζει, μέσα από το ένα σκέλος της διττά εννοούμενης βαρύτητας του γίγνεσθαι: τη συναισθηματική βαρύτητα, την ενδεχόμενη μία από τις δύο εκδοχές της τύχης της σωματικότητάς του, την άφευκτη μοίρα του βάθους του, το μοιραίο του βάθους του, εννοούμενο ως ολοκλήρωση της α-λήθειας για τη σωματικότητα του γίγνεσθαι αυτού.

Αντιθέτως, η αναπαράσταση καθώς στερεί τον κόσμο από τη γοητεία του, δηλαδή από τη σωματικότητα, την υλικότητα, τη βαρύτητα και το βάθος του, τον απαλλάσσει — την ίδια στιγμή — από τη διακινδύνευση του θανάτου· με την παρατήρηση αυτή, δεν εννοούμε βέβαια ότι ο θάνατος παύει να είναι παρών από το ανθρώπινο γίγνεσθαι, από τον κόσμο του ανθρώπινου γίγνεσθαι, χάρη στην αναπαράσταση, αλλά ότι η αναπαράσταση, ως τέτοια, απωθεί/καταπιέζει την α-λήθεια για το ανθρώπινο γίγνεσθαι, επειδή το ελαφρύνει από την υλικότητα, τη σωματικότητα, τη βαρύτητα και το βάθος του· παραδειγματική από την έποψη αυτή είναι η υπό πραγμάτευση περίπτωση της βίας: πράγματι, τη βία, ακόμη και την ακραία βία η οποία επιφέρει τον θάνατο, η νόηση - ορθός λόγος την καθιστά αναπαράσταση, απωθώντας κατά τον τρόπο αυτό τη ριζική της πρόσληψη ως ανάκλαση της κρυστάλλωσης της ροής του γίγνεσθαι των ανθρωπίνων πραγμάτων: Ο συγκεκριμένος υλικός - σωματικός θάνατος, ο χειροπιαστός στο αναβλύζον αίμα του, στη χάινουσα πληγή του ή στην παγωμένη του όψη, ο ορατός στην πλημμυρίδα του αίματος, στην φρίκη της παραμόρφωσης του σώματος ή στην κέρινή του όψη, ο ακόμη και ακροάσιμος στο ρόγχο του ή στις ομιωγές του, ο και τέλος οσφράνσιμος στην ανυπόφορη σήψη του, αυτός ο πολύ συγκεκριμένος, ο τόσο πολλαπλά αισθητός και των

πλέον οδυνηρών συναισθημάτων άκρως επεγερτικός, ο θάνατος, μετα-μορφώνεται, με την κρίσιμη διαμεσολάβηση της αναπαράστασης, σε μία ακόμη αναπαράσταση ανάμεσα στις μυριάδες, σε μία ακόμη επιφάνεια εφαρμογής της αναπαράστασης - έννοιας, της αναπαράστασης - έννοιας «θάνατος». Με την εφαρμογή αυτή, η σωματικότητα, η υλικότητα, η βαρύτητα και το βάθος του συγκεκριμένου εδώ και τώρα θανάτου, έχουν επι-καλυφθεί — και, άρα, έχουν απωθηθεί. Για να τελειώνουμε: Η ορθή, από ορθο-λογική άποψη, εφαρμογή της ανα-παράστασης στην επιφάνεια του (με υλικότητα, σωματικότητα, βαρύτητα και βάθος) συγκεκριμένου και η παρεπόμενη σύν-πτωσή τους ως ανά-γνωσή του/ αλήθεια για αυτό, καθιστά το (— επαναλαμβάνουμε — με υλικότητα, σωματικότητα, βαρύτητα και βάθος), συγκεκριμένο, απλώς μία ακόμη, συγκεκριμένη επιφάνεια εφαρμογής, μία επανάληψη εφαρμογής, ή μάλλον επιβολής του καθολικού - αναπαράστασης, η οποία το έχει πλέον υποτάξει, απο-κρύπτοντας, απωθώντας, κάτω ή πίσω — αντίστοιχα — από την επιφάνειά της την α-λήθεια του.

Από την άλλη, το κέρδος της πρόσληψης της αναπαράστασης είναι — στη δύσκολη περίπτωση του θανάτου — η απώθηση, ως απο-αισθησιοποίηση και απο-συναισθηματοποίηση, του θανάτου, ενώ το μειονέκτημά της — σε όλες τις άλλες περιπτώσεις — είναι η απώλεια της γοητείας της σωματικότητας, της υλικότητας, της βαρύτητας και του βάθους του κόσμου· κοντολογίς — και αντιστρέφοντας: το μειονέκτημα της πρόσληψης του κόσμου ως αναπαράστασης είναι η ανία του υποκειμένου και το κέρδος της αναπαράστατικής αυτής πρόσληψης είναι η απουσία του πένθους στην περίπτωση των συμβάντων θανάτου. Μετά από όλα αυτά, είναι φανερό: ο ορίζοντας του γκριζου διλήμματος είναι και πάλι για το δυνητικό υποκείμενο ορατός.

Πάντως, η επαναπόδοση της υλικότητας, της σωματικότητας, της βαρύτητας και του βάθους του γίνεσθαι, τα οποία είναι πίσω ή κάτω από την επιφάνεια της αναπαράστασης, μεταβάλλει μία α-

ναπαραστατική πρόσληψη, σε ανακλαστική πρόσληψη, σε πρόσληψη μιας ανάκλασης - κρυστάλλωσης, δηλαδή και — επομένως — σε μία ριζική πρόσληψη.

Η ανακλαστική διαλεκτική, από την έποψη αυτή, είναι ακριβώς ο πειραματικός τρόπος ομιλίας ο οποίος έχει ως στόχο του την επαναπόδοση της σωματικότητας, της υλικότητας, της βαρύτητας και του βάθους του κόσμου του ανθρώπινου γίνεσθαι, σε αυτό τούτο το γίνεσθαι των σωμάτων και των συμβάντων. Και για να σμικρύνουμε το φάσμα της αναφοράς από όλο αυτόν τον κόσμο των συμβάντων και των σωμάτων, στο αντικείμενο του κειμένου μας: στο λόγο, στη βία και στο δημιουργό και δέκτη τους, στο σώμα: Η ανακλαστική διαλεκτική είναι ο πειραματικός τρόπος ομιλίας ο οποίος έχει ως στόχο του την επιστροφή από το αναπαρασταθέν σώμα, από το εννοιολογημένο σώμα, από το αναγώγιμο σώμα, από το σώμα - επιφάνεια, από το σώμα - δίχως βάρος, βάθος και υλικότητα, στο σώμα το οποίο έχει και πάλι υλικότητα, βάρος και βάθος· επαναλαμβάνουμε, διευρύνουμε και συγχρόνως διευκρινίζουμε: Η ανακλαστική διαλεκτική είναι ο πειραματικός τρόπος ομιλίας, ο οποίος έχει ως στόχο του την επιστροφή από το σώμα - caricatura το υποκειμένου, το οποίο, επομένως, ανιά όταν δεν καταθλίβεται, στο σώμα - δυνητική τραγικότητα του υποκειμένου, το οποίο, επομένως, αγωνιά και αγωνίζεται· δηλαδή — και τελικά: η ανακλαστική διαλεκτική είναι ο πειραματικός τρόπος ομιλίας ο οποίος έχει ως στόχο του την επιστροφή και πάλι σε αυτό, στο σώμα, στο σώμα όμως που καθώς και πάλι αισθησιοποιεί και συναισθηματοποιεί το λόγο και τη βία, άφευκτα και ανεπίστρεπτα, άλλοτε γοητεύει και γοητεύεται, άλλοτε απο-γοητεύει και απο-γοητεύεται, και πάντως αδιαμεσολάβητα ζει τη ζωή και αδιαμεσολάβητα γεύεται τον θάνατο.

5. Καταληκτικός λόγος για την οπτική νόηση και για το θεωρείν: Η οπτική νόηση ως ενεργός ανάκτηση της πολλαπλής και συνθετικής δύναμης του θεωρείν

Είναι πέρα για πέρα εναργές: Αυτή η νέα ανάγνωση του έργου του Θουκυδίδη, η βασιζόμενη — επαναλαμβάνουμε — αφενός σε έναν αναπροσανατολισμό του οράν - φαντάζεσθαι, αφετέρου δε, και πάντοτε, στην παρουσία της νόησης όχι όμως αυτής της ταυτισμένης με τον ορθό λόγο, τις αξιολογήσεις και τα προ(σ)τάγματά του, έθεσε ήδη, αφ' εαυτής, εκ νέου προς συζήτηση το θέμα της παρουσίας της οπτικής νόησης, καθώς επίσης και το θέμα της σχέσης του θεωρείν με τη νόηση αυτή, εφόσον, όπως διαπιστώσαμε, το θεωρείν σημασιολογικά συνδέεται με την όραση, παράγοντα ο οποίος αφορά την οπτική νόηση. Η νέα ανάγνωση, έθεσε λοιπόν προς συζήτηση τα δύο αυτά θέματα, τα οποία και προτείνουμε να πραγματευθούμε υπό την ακόλουθη προοπτική: την προοπτική της δοκιμής απάντησης σε δύο ερωτήματα, τα οποία — αντίστοιχα — είναι τα εξής: Το πρώτο: Πέρα από τη σημασιολογική ανάκτηση της σχέσης του θεωρείν με την όραση, υπάρχει η δυνατότητα ευρύτερης σημασιολογικής ανάκτησης του θεωρείν; Το δεύτερο: Ποια η σχέση της οπτικής νόησης με το θεωρείν το αποκατεστημένο ευρύτερα από σημασιολογική άποψη; Προκειμένου να απαντήσουμε στα ερωτήματα αυτά, δηλαδή να πραγματευθούμε, μέσα από ένα λόγο καταληκτικό, την οπτική νόηση και τη σχέση της με το θεωρείν, θα επανέλθουμε στην αφετηρία ανέλιξης του προκειμένου προβληματισμού: στη νέα ανάγνωση του έργου του Θουκυδίδη και στους όρους της.

Η ανάγνωση αυτή, η οποία αντιδιαστέλλεται, είναι σαφές, προς οιαδήποτε άλλη, αναπαραστατική, ιδεολογική, φιλοσοφική ή της φιλοσοφίας της ιστορίας καταδεικτική, ανάγνωση του έργου του Αθηναίου ιστορικού, είναι — επαναλαμβάνουμε — μία ανάγνωση του έργου του αυτού, ανοικτή σε μία συν-παρουσία του αναπροσανατολισμένου οράν - φαντάζεσθαι και του νοείν. Θα πρέπει να το διευκρινίσουμε: Δεν πρόκειται για μία διαδοχική συν-παρουσία τους, αλλά για μία συγχρονική συν-παρουσία τους, η οποία καθίσταται δυνατή χάρη στη διεύρυνση της νόησης, χάρη στη διευρυμένη νόη-

ση, η οποία διευρύνεται καθώς συναντάται με τη διευρυμένη όραση, η οποία, με τη σειρά της, διευρύνεται, ως οράν - φαντάζεσθαι, χάρη στην άμεση επέγερση της συναισθηματικής όρασης και την παρεπόμενη — ας θυμηθούμε — αυθόρμητη εξέγερσή της απέναντι στην αναπαραστατική νόηση· ο δηλωτικός όρος για τη συγχρονική συνπαρουσία της διευρυμένης νόησης και της διευρυμένης όρασης, είναι ο όρος οπτική νόηση, όρος εμβληματικός για το διττά νέο καθεστώς το οποίο αφορά αφενός το νέο καθεστώς μιας εκάστης εξ αυτών και αφετέρου τη μεταξύ τους νέα σχέση.

Η οπτική νόηση γνωρίζει, σε ένα πρώτο επίπεδο, το συγκεκριμένο λόγο A και τη συγκεκριμένη βία A, ως λεκτική/γνωστική παρουσία, ως πληροφορία, μέσω της λειτουργίας των αισθήσεων· ωστόσο, στη συνέχεια δεν προχωρεί, σε ένα δεύτερο επίπεδο, στην παρουσίαση - εφαρμογή μιας θεωρίας για το καθένα από αυτά τα συμβάντα ή για τη σχέση τους, δεν τα ανάγει δηλαδή στη συνέχεια, ως νοείν - οράν - φαντάζεσθαι, σε μία αφαίρεση ως θεωρία για αυτά, όπως πράττει το θεωρείν ως φιλοσοφικός ή επιστημονικός στοχασμός: Αντιθέτως, σε ένα δεύτερο επίπεδο, προχωρεί στην όραση - θεώρησή τους, σε ένα οράν - φαντάζεσθαι - νοείν αυτά: το λόγο και τη βία, στο πλαίσιο ενός νέου σχήματος, το οποίο δεν είναι ούτε νοητικό - αναπαραστατικό, αλλά ούτε και μία ακόμη εκδοχή του συγκεκριμένου, στο πλαίσιο λοιπόν ενός απόπου σχήματος: στο πλαίσιο — ας θυμηθούμε — της ανακλαστικής διαλεκτικής των κρυσταλλώσεων του λόγου και της βίας.

Είναι, από τα προαναφερθέντα, φανερό: οι σχέσεις της νόησης με τον ορθό λόγο, με την όραση και με τη φαντασία, έχουν ριζικά επαναπροσδιορισθεί, στην περίπτωση αυτή, στην περίπτωση της ανακλαστικής διαλεκτικής. Στην πρώτη περίπτωση, η νόηση - ορθός λόγος κινητοποιείται, χρησιμοποιώντας τη λειτουργία της φαντασίας, προκειμένου να συνθέσει από τα επιμέρους συγκεκριμένα (:πρώτο επίπεδο), το αφηρημένο - θεωρία (: το δεύτερο επίπεδο, ως μία επαγωγική θεωρία για τη σχέση λόγου - βίας), ή να ενορασθεί

μέσα από τα επιμέρους συγκεκριμένα (:πρώτο επίπεδο), το αφηρημένο - θεωρία (:το δεύτερο επίπεδο, ως μία παραγωγική θεωρία για τη σχέση λόγου - βίας), ή προκειμένου να εφαρμόσει - χρησιμοποιήσει το αφηρημένο - έννοια, για να αναγνωρίσει το συγκεκριμένο. Αυτή η σημαντική, για τον ορθό λόγο - νόηση, για τη νόηση - ορθό λόγο, παρουσία της φαντασίας είναι όχι μόνον αναγνωρισμένη, αλλά και επεξεργασμένη ήδη — το επαναλαμβάνουμε — από την εποχή του Kant.

Στη δεύτερη όμως περίπτωση η φαντασία δεν λειτουργεί ούτε στο πλαίσιο της επαγωγικής ούτε της παραγωγικής νοητικής - ορθολογικής διαδικασίας, υπηρετώντας τη νόηση - ορθό λόγο, στις αναβαθμίδες και τις εκφάνσεις της λειτουργίας του· στη δεύτερη περίπτωση η φαντασία, ως οράν - φαντάζεσθαι, διευρύνει τη νόηση, η οποία έχει ήδη απελευθερωθεί από την ταύτισή της με την ορθολογική σκέψη, χάρη στην αποφασιστική συμβολή της αμέσως επεγερωθείσας, και — επομένως — της αυθορμήτως εξεγερωθείσας συναισθηματικής όρασης έναντι της νόησης - ορθού λόγου· και είναι αυτή η ίδια η άμεση επέγερση και — συνεπώς — η αυθόρμητη εξέγερση της συναισθηματικής όρασης η οποία απελευθερώνει συγχρόνως και το οράν - φαντάζεσθαι από την υποταγή του στην νόηση - ορθό λόγο. Η απελευθερωμένη, από την υποταγή - ταύτισή της με την ορθολογική σκέψη, νόηση και η απελευθερωμένη, από την υποταγή - εργαλειοποίησή της στο πλαίσιο της νόησης / ορθολογικής σκέψης, όραση - φαντάζεσθαι οδηγούνται, αναπόφευκτα, σε μία νέα μεταξύ τους σχέση η οποία επιγράφεται: οπτική νόηση· παραδειγματική αναφορά στη δυναμική αυτής της νέας μεταξύ τους σχέσης, παραδειγματική αναφορά και στη γονιμότητα αυτής της οπτικής νόησης, ή πειραματική αναφορά στη δυναμική γονιμότητά της, είναι η ανακλαστική διαλεκτική, ως θεωρείν - θεωρία του συγκεκριμένου και όχι ως θεωρείν - θεωρία επί του συγκεκριμένου.

Μετά από όλα αυτά, είναι πλέον σαφές: η πορεία της συμβατικής αντίληψης για τη νόηση και της νέας αντίληψης για τη νόηση,

είναι εκ διαμέτρου αντίθετες: Στην πρώτη περίπτωση, η νόηση η υποταγμένη στον ορθό λόγο και αποδεχόμενη να εμφανίζεται ως ταυτιζόμενη μαζί του, έχει ως σημείο εκκίνησής της το συγκεκριμένο, και ωστόσο απομακρύνεται στη συνέχεια από αυτό, καθώς υπηρετεί το σκοπό του ορθού λόγου να συγκροτήσει μέσα από αυτό το ίδιο — επαγωγικά ή όχι — το αφηρημένο, το καθολικό· ακολούθως δε επιβάλλει το αφηρημένο σε κάθε ένα μοναδικό συγκεκριμένο ως ερμηνεύειν ή (ανα)γνωρίζειν αυτό. Στη δεύτερη περίπτωση, η οπτική νόηση έχει ως σημείο εκκίνησής της το συγκεκριμένο το οποίο γνωρίζει, μέσω της λειτουργίας των αισθήσεων ως λεκτική/γνωστική παρουσία, ως πληροφορία· ακολούθως όμως διόλου δεν απομακρύνεται από αυτό τούτο το μοναδικό συγκεκριμένο, ούτε δέχεται να αναλάβει την υποχρέωση να επιβληθεί σε αυτό ως ερμηνεία/γνώση του ή ως ανα-γνώριση/γνώση του: εμμένει σε αυτό το ίδιο, το οποίο μόλις άφησε ελεύθερη την όραση να το ιδεί, δηλαδή κυρίως μέσω αυτής — αλλά και με την επικουρεία των άλλων αισθήσεων — να το γνωρίσει, να το γνωρίσει σε ένα, πρώτο, αισθητηριακό, οπτικό επίπεδο. Μετά από αυτά τα γνωσιακά επιτεύγματα της όρασης, μετά το οράν - θεωρείν το συγκεκριμένο, όπου το θεωρείν ταυτίζεται με το οράν ως οράν, η όραση συναντά τη νόηση και η νόηση συναντά την όραση· εδώ, ας προσέξουμε: το ότι η όραση δεν είναι πλέον υποταγμένη στη νόηση, συνεπάγεται πως η όραση ελεύθερα, αυθόρμητα συναντά στην περίπτωση αυτή τη νόηση, και το ότι η νόηση συναντά την (μη υποταγμένη σε αυτήν) όραση, προϋποθέτει ότι την έχει ήδη επαναξιολογήσει, και από ancilla της για την επίτευξη της γνώσης την εκλαμβάνει ως συμμετόχό της στη διαδικασία της επίτευξής της· το αποτέλεσμα πλέον αυτής της — με ισχύουσες τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις — συνάντησης της όρασης και της νόησης είναι η οπτική νόηση, και η παρεπόμενη, με βάση αυτήν, γνώση του συγκεκριμένου, σε ένα άλλο, δεύτερο επίπεδο, αυτό της οπτικής νόησης. Εμβληματικό, πρώτο δείγμα της οπτικής νόησης, είναι πως αυτή κατ' αρχήν δεν λησμονεί το πλέον πρωταρχικό: ότι

αυτό τούτο το μοναδικά συγκεκριμένο, αποτελεί μία στιγμή, μία παρουσία, ένα αναπόσπαστο στίγμα του συνεχούς των στιγμών του γίνεσθαι. Ακολουθώντας, η οπτική νόηση δοκιμάζει να γνωρίσει το συγκεκριμένο μέσα στο συνεχές του γίνεσθαι όπου απαντάται η παρουσία του· για να επιτύχει όμως αυτό, η αναγκαία προϋπόθεση είναι να κατορθώσει να ομιλήσει σχετικά με το συνεχές του γίνεσθαι· αποτέλεσμα αυτής της δοκιμής ομιλίας για το συνεχές του γίνεσθαι και, παρεπόμενα, της παρουσίας του συγκεκριμένου μέσα στο συνεχές, είναι — θυμίζουμε και πάλι — ο λόγος για την ανακλαστική διαλεκτική.

Όστε, ο λόγος για την ανακλαστική διαλεκτική είναι μία δοκιμή, ένας πειραματικός τρόπος, της οπτικής νόησης να ιδεί - γνωρίσει - θεωρήσει το συγκεκριμένο· υπογραμμίζουμε ότι το θεωρείν, στην περίπτωση αυτή, επιγράφει μία αποπία μεταξύ του οράν ως οράν και του οράν - φαντάζεσθαι - γνωρίζειν/νοείν· όσο για τη δύναμη του θεωρείν να επιγράψει την προμνημονευθείσα αποπία, αυτήν του τη διασφαλίζει, αντίστοιχα, αφενός η ετυμολογική του διττή ταύτιση με το οράν (:το «θεωρῶ», προέρχεται από τις λέξεις «θέα» και «ὄρῶ»), αφετέρου δε η στενή του σύνδεση με τη γνώση· εξηγούμεστε: είναι, με τη σειρά του, διττός (και άρα διπλά στενός) ο συσχετισμός μεταξύ του οράν - θεωρείν και της γνώσης· πρόκειται, πιο διακριβωμένα, για το διττό συσχετισμό του εἶδον και του εἰδέναι: ετυμολογικό: του εἶδον — ενός τύπου του ὄρῶ —, και του εἰδέναι, ενός τύπου του οἶδα (:γνωρίζω), το οποίο έχει ως θέμα το ιδ- που σημαίνει βλέπω· γενεαλογικό: ο συσχετισμός μεταξύ της ὄρασης και της γνώσης, γενεαλογικά αφορά έναν ορίζοντα πληθώρας αναφορών στο φιλοσοφικό, ποιητικό - τραγικό, ιστορικό — αλλά και στο θεολογικό (ακόμη και στο των Μυστηρίων) πεδίο.

Η αφήγηση περί του θεωρείν, η οποία προηγήθηκε ήταν αναγκαία, εφόσον οδήγησε στην ετυμολογική και γενεαλογική ανάκτηση της πολλαπλής και συνθετικής δύναμης της σημασίας του, δηλαδή στην α-λήθεια για αυτό, αλήθεια που η ταυτισμένη με τον ορ-

θολογισμό νόηση την είχε οδηγήσει σε λησμοσύνη, επιβάλλοντας μία και μόνη σημασία σε αυτό: αυτήν του θεωρητικώς συνωνύμου της αναγωγής του συγκεκριμένου στο αφηρημένο, αναγωγής ως γνωρίζειν/ερμηνεύειν, ή ως γνωρίζειν/ανα-γνωρίζειν αυτό — αναγωγής, επομένως, του συγκεκριμένου εννοούμενης ως θεωρείν/θεωρίας για αυτό. Μετά την αναγκαία αυτή αφήγηση η οποία αποτελεί απόπειρα απάντησης στο πρώτο ερώτημα που αφορούσε την ευρύτερη σημασιολογική ανάκτηση του θεωρείν, μπορούμε να επιστρέψουμε στο δεύτερο ερώτημα το οποίο αφορούσε τη σχέση του (ευρύτερα αποκατεστημένου από σημασιολογική άποψη) θεωρείν με την οπτική νόηση, δοκιμάζοντας να διατυπώσουμε μία απάντησή του: *Ωστε λοιπόν μόνον το θεωρείν το οποίο έχει ανακτήσει την πολλαπλή και συνθετική δύναμη της σημασίας του, καθιστά δυνατή την εκκάλυψη μιας ατοπίας η οποία — θα το επαναλάβουμε ξανά — δεν είναι μία ακόμα εκδοχή του αφηρημένου, ούτε ένας πολλαπλός εγκλεισμός του βλέμματος στο συγκεκριμένο: και η εκκάλυψη της ατοπίας αυτής είναι η εκκάλυψη της ανακλαστικής διαλεκτικής· μόνον το θεωρείν το οποίο έχει ανακτήσει την πολλαπλή και συνθετική δύναμη της σημασίας του, καθιστά κατανοητή τη σύνθεση μιας πολλαπλότητας, όπου η όραση, το φαντάζεσθαι (:ας θυμηθούμε: αυτή η συνυφασμένη με την όραση εικόνων όραση, ως φαντάζεσθαι) και η γνώση/νόηση, έχουν αναδιευθετήσει τις μεταξύ τους σχέσεις εξουσίας και έχουν προβεί σε αμοιβαίες επαναξιολογήσεις· η συνθετική δύναμη, η δύναμη της σύνθεσης αυτής της πολλαπλότητας είναι η ανάδυση της οπτικής νόησης· από την έποψη αυτή, η οπτική νόηση η οποία εκκαλύπτει την ανακλαστική διαλεκτική, δεν είναι παρά το επόμενο βήμα μετά τη σημασιολογική ανάκτηση της πολλαπλής και σύνθετης δύναμης του θεωρείν· καταλήγουμε: η οπτική νόηση δεν είναι — για να ολοκληρώσουμε, όχι τυχαία, το σχήμα κύκλου — παρά η ενεργός ανάκτηση του θεωρείν ως οράν - φαντάζεσθαι - γνωρίζειν/νοείν.*

Και για να επανέλθουμε, μετά από όλα αυτά, στο σημείο από το οποίο ξεκινήσαμε, αναφερόμενοι στην εκ διαμέτρου αντίθετη πορεία της συμβατικής αντίληψης για την νόηση προς την πορεία της νέας αντίληψης για τη νόηση, την οπτική νόηση, επιλέγουμε να προβούμε σε ορισμένες παρατηρήσεις, ορμώμενοι από αυτήν την τελευταία: Η ανακλαστική διαλεκτική, καθώς επίσης και όλα όσα σχετίζονται με αυτήν, ανάμεσα στα οποία είναι οι τρόποι πρόσληψης του συνεχούς του γίνεσθαι — με μεθοδολογικά θεμελιώδη εξ αυτών το μετείκασμα —, δηλώνει τη μέριμνα της οπτικής νόησης για το συγκεκριμένο· η μέριμνα αυτή ευρίσκεται στους αντίποδες της μέριμνας της νόησης της ταυτισμένης με τον ορθό λόγο, η οποία αφ-ορά το αφηρημένο· στο πλαίσιο της μέριμνας αυτής της δεύτερης, το συγκεκριμένο είναι μία ακόμη ταυτό-σημη περίπτωση, ποτέ μοναδικότητα και ποτέ σκοπός. Το αντίθετο ακριβώς συμβαίνει στο πλαίσιο της μέριμνας της πρώτης· και πιο ανεπτυγμένα: η πρώτη, η οπτική νόηση, μεριμνά για το συγκεκριμένο το οποίο κατ' αρχήν το θεάται/νοεί στην εκάστοτε μοναδικότητά του· ακολούθως, αφού αυτή έχει εκείνο ως μόνο σκοπό της δράσης της, μεριμνά για το συγκεκριμένο, καθώς αγωνίζεται να αποκαταστήσει την εκάστοτε μοναδικότητά του πλήρως στο είναι της, από το οποίο την απέσπασε αυθαίρετα και βίαια η αναπαράσταση· αυτήν όμως την πλήρη αποκατάσταση του είναι του συγκεκριμένου, η οπτική νόηση τη θεάται/νοεί ως πρόσληψη της παρουσίας του μέσα στο συνεχές του γίνεσθαι.

